

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 101/2019 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Postin nykytilasta ja omistajaohjauksesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Sami Savio /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 101/2019 vp:

Aikooko hallitus tuoda pikaisesti eduskuntaan lakiesityksen postilaissa ilmenneiden epäkohtien korjaamiseksi ja

millaisia omistajaohjauksen tarjoamia keinoja hallitus aikoo käyttää Postia kohtaan koetun luottamuksen kohentamiseksi sekä edesauttaakseen Postin toimintaa pitkäjänteisenä ja vastuullisena työnantajana ja valtionyhtiönä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Sekä kansalaispalautteen perusteella, että Kuluttajaliiton tekemän kyselyn mukaan kuluttajien luottamus Postiin on heikentynyt. Eräs merkittävä osasy syytymättömyyden kasvuun on postinjakelun tuntuva hidastuminen aiempiin vuosiin verrattuna. Vuonna 2017 voimaan tulleen postilain uudistuksen myötä postimerkeillä varustetuista kirjeistä ja kuorista vähintään 50 prosentin on oltava perillä viimeistään neljäntenä arkipäivänä. Ennen lakimuutosta vähintään 95 prosenttia lähetyksistä oli toimitettava perille viimeistään toisen arkipäivänä.

Asiakaspalautteen nojalla myös postinkulun epävarmuus heikentää Postin julkisuuskuva. Uutisoinnin mukaan osa postilähetyksistä on jäänyt toimittamatta perille useiden kuukausien odotuksen jälkeenkin. Posti on pyrkinyt reagoimaan asiaan ottamalla käyttöön maksullisen lisäpalvelun, jolla postilähetys toimitetaan vastaanottajalle nopeutetusti ja jonka avulla lähetyksen kulkua on mahdollista seurata. Kyseinen lisäpalvelu kuitenkin lähes kaksinkertaistaa kirjeen postittamiskustannukset tavallisen kirjepostin merkin hintaan verrattuna.

Posti joutuu toimimaan kiristyvän kilpailun ja sähköisten palveluiden suosion lisääntymisen riskipaineessa. Toistuvat postimaksujen korotukset ovat todennäköisesti vaikuttaneet merkittävästi kirjelähetysten nopeaan vähenemiseen. Kirjeen tai kortin lähettämisen hinta on kohonnut selvästi kuluttajaindeksiä nopeammin. Esimerkiksi vuoden 2008 alussa tavanomaisen kirjeen tai kortin sai lähetettyä 1. luokassa 0,70 eurolla ja 2. luokan lähetyksen hinta oli 0,60 euroa. Loppukesällä 2019 tehdyn hinnankorotuksen jälkeen kirjeen tai kortin postittaminen maksaa jo 1,60 euroa. Kuluttajaindeksi on noussut kyseisellä vajaan 12 vuoden ajanjaksolla vain noin 16 prosenttia, postimerkin hinta siis jopa yli 160 prosenttia.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 101/2019 vp

Viimeaikaiset suunnitelmat Postin työntekijöiden merkittävistä palkanleikkauksista ja työehtosopimusten muuttamisesta ovat synnyttäneet laajan julkisen keskustelun. Työehtokiistassa toistaiseksi otettu aikalisä on oikeansuuntainen, mutta ei vielä sellaisenaan riittävä toimenpide. Valtionyhtiönä Postin tulee osoittaa olevansa pitkäjänteinen ja vastuullinen työnantaja. Myös johdolle maksettujen palkkioiden tulee olla kohtuullisia.

Perinteinen postiala on ollut 2010-luvulta lähtien historiallisen voimakkaassa murroksessa sähköisen tiedonvälityksen lisääntyessä ja asiakkaiden tarpeiden muuttuessa. Näiden tekijöiden seurauksena Suomessa osoitteellisten kirjeiden määrä on puolittunut kymmenessä vuodessa ja lähi-vuosina postimäärän laskun ennustetaan edelleen kiihtyvän julkisen sektorin ja suurten yritysten vähentäessä paperipostituksiaan. Vuoteen 2025 mennessä kirjemäärän ennustetaan nykyisellä kehityksellä laskevan noin 70-85 prosenttia vuosituhannen vaihteen tasosta.

Postitoimintaa koskevaa sääntelyä on viime hallituskaudella uudistettu kahdessa vaiheessa. Vuonna 2016 poistettiin kirjejakelun kilpailun esteitä siirtymällä postitoimiluvista ilmoituksenvaraiseen postitoimintaan. Samalla postilain muutoksella poistettiin vanhentunutta ja alan toimijoiden liiketoimintaa haittaavaa sääntelyä.

Vuoden 2017 uudistus muutti yleispalvelun laatuvaatimuksia niin, että postimerkeillä varustetuista kirjeistä ja korteista vähintään 50 prosenttia on oltava perillä viimeistään neljäntenä arkipäivänä. Tämä vaatimus koskee ainoastaan noin 4 prosenttia kaikista lähetyksistä. Posti otti uuden kulkunopeuden käyttöön vasta keväällä 2019. Kulkunopeuden muutos ei koskenut valtaosaa lähetyksiä, jotka jaetaan edelleen asiakassopimuksissa olevien palvelulupausten mukaisesti pääosin 2-3 päivässä. Keväällä 2019 käyttöön otetulla uudella Plus-merkillä Posti halusi tarjota seurattavuuden tavallisiin kirjeisiin. Tällaista ominaisuutta tavallisissa kirjeissä ei ole aiemmin ollut. Plus-merkillä varustetun kirjeen kulku myös nopeutuu kahteen arkipäivään. Liikenne- ja viestintävirasto Traficomille vuosittain toimitettavan vuosivalvontaraportin mukaan Postin palvelujen laatu on pysynyt lähetysmääriin suhteutettuna hyvänä. Esimerkiksi tavallisiin kirjeisiin kohdistuvia tiedusteluja käsiteltiin vain 0,00011 % lähetysmäärästä.

Jaettavan kirjepostin merkittävä lasku on aiheuttanut Postille vuosittain noin 70 miljoonan euron liikevaihdon menetyksen, minkä kompensoimiseksi Posti on joutunut tehostamaan toimintojaan, tekemään säästöjä ja henkilöstöjärjestelyjä sekä tarkistamaan hinnoitteluaan. Tämä on ollut välttämätöntä, koska Postin toiminta rahoitetaan täysin asiakkaiden maksamista palveluista eikä Posti saa valtion tukea.

Käteismaksullisten kirjeiden hintoja tarkistettiin 30.8.2019. Kaikkien palveluiden hinnoittelua on jouduttu tarkastelemaan ja ne kattavat osaltaan verkon kustannuksia. Mitä vähemmän postinjaka-jan laukussa on jaettavaa postia, sitä suurempi on yhden lähetyksen jakelukustannus.

Posti on vuodesta 2018 toteuttanut postilain mukaiseen yleispalveluvelvoitteen kilpailuttamiseen niillä alueilla missä ei ole varhaisjakelua. Näillä pääsääntöisesti haja-asutusalueilla, kiinnostus kilpailutukseen on ollut vähäistä. Tämän vuoden kilpailutuksessa Posti oli ainoa, joka jätti tarjouksen kaikkiin yleispalvelukirjeiden jakelukohteisiin ja näin olleen Posti hoitaa jatkossakin kaikki tarjouskilpailun alueet. Kilpailevia jakeluverkkoja on useita kaupungeissa, mutta haja-asutusalueella kiinnostus jakeluliiketoimintaan on pientä. Posti on ainoa valtakunnallinen postipalvelutoimija.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 101/2019 vp

Nykyisessä hallitusohjelmassa todetaan, että Postilakia ja sen toteutumista tarkastetaan säilyttäen yleispalveluvelvoite. Lainsäädännön valmistelusta vastaa liikenne- ja viestintäministeriö. Koska postipalveluiden tulevaisuuden kysymykset koskettavat useita eri toimijoita, tullaan kokonaisuutta tarkastelemaan asettamaan Rinteen hallituksen toimesta poikkihallinnollinen työryhmä.

Posti on kertonut siirtävänsä Paketti ja verkkokauppa -liiketoimintaryhmän lajittelutoimintojen henkilöstön Teollisuusliiton Jakelua koskevaa työehtosopimuksen piiriin 1.11.2019. Työehtosopimuksen muutoksella ei tavoitella palkanalennuksia vaan uusilla palkkamalleilla pyritään lisäämään joustavuutta lajittelutyöhön. Yhtiön hallitus on tehnyt päätöksen, jolla turvataan siirtyneen henkilöstön palkkataso vuoteen 2022 saakka. Postinjakajia koskevissa työehtosopimusneuvotteluissa Paltan ja Posti- ja logistiikka-alan unionin PAU:n välillä työnantajan tavoitteena on työehtosopimusratkaisu, joka vastaa Postin tarpeisiin kilpailuilla markkinoilla. Vastuullisena ja pitkäjänteisenä työnantajana Postin on huolehdittava toimintaedellytyksistään, jotta Posti voi säilyttää kotimaisia työpaikkoja ja pärjätä kiristyneessä kilpailussa kansainvälisiä toimijoiden kanssa. Työehtosopimusneuvotteluihin liittyy myös asioita, joilla haetaan mahdollisuuksia organisoida työtä entistä joustavammin volyymien laskiessa, mikä on tärkeää laatutason säilyttämisen ja joka puolella Suomea asuvien asiakkaiden näkökulmasta.

Pidän esitettyä kysymystä tärkeänä, mutta edellä esitetyn perusteella viittaaan hallitusohjelmaan sekä totean, että Posti toimii kilpailluilla markkinoilla. On omistajan edun mukaista, että yhtiö pyrkii löytämään toimintatapoja, jotka mahdollistavat Postin toiminnan myös jatkossa kilpailun kiristyessä ja jaettavan kirje- ja lehtipostin määrien laskiessa. Omistajaohjausministeri tai hallitus ei pyri vaikuttamaan kaupallisesti toimivan Postin hallituksen toimivaltaan kuuluvassa asiassa, mutta käy toki tarvittaessa keskustelua sen kanssa.

Kysymys työehtosopimusneuvotteluista kuuluu osakeyhtiölain periaatteiden mukaisesti Posti Oy:n toimivan johdon vastuulle. Yleisistä linjauksista yhtiöiltä odotettavasta vastuullisuudesta, koskien mm hyvää henkilöstöpolitiikkaa, päätetään valtioneuvoston toimesta piakkoin päivitettävässä omistajapoliittisessa periaatepäätöksessä.

Helsingissä 26.9.2019

Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero